

УДК 378.016:811.161.2(075.9)

Інноваційні підходи у викладанні української мови як іноземної

Чернова А. В.

*Дніпродзержинський державний технічний університет,
м. Дніпродзержинськ, Україна*

У статті розглянуто ефективні інноваційні підходи при вивченні української мови як іноземної в вищій школі. Подано спеціальні навчальні техніки та прийоми, щоб оптимально підібрати той чи інший метод викладання української мови як іноземної відповідно до рівня знань, потреб, інтересів студентів.

Ключові слова: методика, інноваційні технології, українська мова, навчання.

Методика викладання української мови як іноземної – порівняно молода наука. Саме цим зумовлена зараз увага педагогів, методистів до інновацій. Проблема удосконалення форм і методів викладання української мови як іноземної, їх постійного оновлення, пристосування до нових умов життя останнім часом не виходить з розряду актуальних для вищої освіти. Сучасна наука вже має певний досвід у розв'язанні подібних питань. Так, на сьогодні вже є значна кількість праць, у яких розглядається сутність інновацій у викладанні гуманітарних дисциплін у вищій школі. Зараз перед викладачем української мови у ВНЗ постає проблема пошуку шляхів підвищення пізнавального інтересу студентів до вивчення мови, закріплення їхньої позитивної мотивації до навчання.

Вагомі дослідження в сфері викладання української мови як іноземної знайшла своє відображення у працях таких дослідників: Я. Гладир, І. Жовтоніжко, Т. Єфімова, А. Кулик, Т. Лагута, О. Тростинська, Г. Тохтар, Б. Сокіл та інші.

Проблема вибору методичного напрямку та ефективного підходу при вивченні української мови як іноземної є *актуальною*, оскільки українська мова сьогодні є не просто частиною культури іноземних громадян, які здобувають вищу освіту в українських вищих навчальних закладах, але це і запорука успіху майбутньої кар'єри студентів. Досягнення високого рівня володіння українською мовою не можливе без фундаментальної мовної підготовки у вищій школі.

Метою даного дослідження є пошук ефективних підходів при вивченні української мови як іноземної в вищій школі. Реалізація даного завдання здійснюється через використання ряду прийомів навчання, різноманітних підходів, методів та робочих технік.

Об'єктом дослідження в даній роботі є вивчення української мови як іноземної.

Предметом дослідження є проблема вибору ефективних інноваційних підходів при вивченні української мови як іноземної.

Оскільки сьогодні відбувається реформування навчального процесу в ВНЗ України відповідно із загальноєвропейськими вимогами до якості освіти: інформатиза-

ція освітнього простору, інтеграційні процеси в сучасній вітчизняній освіті, налагодження українськими ВНЗ співпраці з європейським навчальними закладами в сфері навчальної та наукової діяльності, студентські міжнародні обміни, можливість здобуття другої вищої освіти та навчання за магістерськими програмами за кордоном, безперечно, запровадження сучасних технологій, підходів та методів навчання української мови як іноземної в навчальний процес має підняти якість викладання та вивчення даної мови, а також зробити його наближеним до європейського формату.

На даний час немає жодної класифікації методів навчання, яка охопила б широкий та різноманітний діапазон традиційних та нетрадиційних методів викладання української мови як іноземної. Неможливо зупинитися на використанні тих чи інших методів окремо. Лише поєднуючи традиційні та нетрадиційні методи викладання української мови як іноземної у вищих навчальних закладах можна отримати високий результат.

Однією із можливостей вирішення проблеми пошуку шляхів підвищення пізнавального інтересу студентів до вивчення української мови як іноземної є використання інноваційних технологій у навчанні. Застосування на практиці інноваційних методологічних підходів надають можливість викладачам мови впровадити та удосконалити нові методи роботи, підвищити ефективність навчального процесу і рівень знань студентів.

Зазначимо, що якісна мовна підготовка студентів не можлива без використання сучасних освітніх технологій.

У педагогіці термін «інновація» позначає нововведення, оновлення процесу навчання. У нашій країні такі методи були заборонені. Лише у 80-х рр. вчителі-практики почали їх використовувати. Інноваційні технології містять такі підходи до викладання української мови як іноземної:

1. Інтерактивні методи викладання.
2. Використання технічних засобів навчання (комп'ютерних та мультимедійних, мережі Internet) для контролю знань, зберігання і використання навчальних матеріалів [4, с. 10].

Сучасні технології в освіті — це професійно-орієнтоване навчання української мови як іноземної, застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій, робота з навчальними комп'ютерними програмами (система мультимедіа), дистанційні технології в навчанні, новітні тестові технології (створення банку діагностичних матеріалів з курсу навчального предмета «Українська мови як іноземна» для проведеного комп'ютерного тестування з метою контролю навчання студентів).

У методології викладання української мови як іноземної допомагають інтерактивні методи викладання іноземних мов. Інтерактивне навчання можна визначити як взаємодію учасників процесу здобуття знань за допомогою викладача, що володіє методами спрямованими на оволодіння цими знаннями [5, с. 10]. Провідними ознаками та інструментами інтерактивної педагогічної взаємодії є: полілог, діалог, міжсуб'єктні відносини, свобода вибору, створення ситуації успіху, позитивність і оптимістичність оцінювання, рефлексія та інше. На уроках викладання української мови як іноземної використовуємо такі форми інтерактивних методів: «Незакінчене речення», «Мозковий штурм», «Вилучи зайве», «Роз'єднай слова», «Дешифрувальник», «Заверши фразу», «Алфавіт» (дозволяє повторити практично всю лексику з теми), «Хвилина розмови», «Зміна співбесідника» (тренування діалогічного мовлення) та інші [4, с. 25].

Щоб зробити традиційні уроки цікавими, підвищити ефективність навчального процесу і рівень знань слухачів, використовуємо на уроках викладання української мови як іноземної інноваційні методи. На відміну від звичайних уроків, метою яких є оволодіння знаннями, вміннями та навичками, такі уроки найбільш повно враховують інтереси, нахили, здібності кожного студента. На такому уроці поєднуємо досвід традиційних уроків — сприймання нового матеріалу, засвоєння, осмислення, узагальнення, — але у незвичайних формах.

До **інноваційних навчальних методів** можна віднести:

• *навчання з комп'ютерною підтримкою* (створення презентацій в програмі PowerPoint, використання інтернет-ресурсів. Програма PowerPoint проста у використанні, вона дозволяє педагогові створити анімаційний опорний конспект уроку, включити відео- і аудіофрагмент, зобразити в динаміці явисьє, подію, що допоможе студентові-іноземцю легко засвоїти новий лексичний чи граматичний матеріал);

□ *метод сценарію* (цей метод обходиться без текстових підручників. Йдеться про творче планування, підбір гіпотез, переживання, систематизацію та презентацію роботи. Спроектвана історія містить також елементи з драми та рольової гри. Вчитель задає лише рамки дії та представляє окремі епізоди. Студенти ставлять свої питання та знаходять самі на них відповіді);

□ *метод симуляцій* (особливо в навчанні української мови студентів-іноземців економічних спеціальностей вузів можна з успіхом застосовувати метод симуляцій).

В навчанні йдеться про різноманітні симуляційні бізнес-ігри, які надають студентам можливість відпрацьовувати свої навички, застосовувати знання з метою вирішення тієї чи іншої задачі в так званому «безпечному середовищі», яке імітує реальні ситуації, наприклад, в бізнесі, в роботі в компанії.

Симуляція надає можливість студентам спробувати себе в певній ролі — керівника, президента компанії, дає можливість дослідити систему роботи певного підприємства. Перед учасниками гри ставлять певні завдання — досягти приросту прибутку фірми, заключити договір, вигідно продати акції компанії тощо.

Завдяки симуляції формується навичка стратегічного планування у студентів, розвивається вміння працювати в команді, проводити перемовини, переконувати ділового партнера.

□ *метод навчання по станціях* (навчальна техніка, при якій студенти виконують роботу над навчальним матеріалом, який упорядкований у вигляді станцій. Студенти отримують робочі плани з обов'язковими та вибірковими завданнями. При використанні даного методу студенти навчаються планувати свій час, навчаються самооцінці, аналізу власного навчального успіху, плануванню та проведенню етапів роботи. Робота по станціям дозволяє здійснювати диференціацію по інтересам студентів, по ступеню складності завдання);

□ *метод рольової гри* (рольова гра є активним методом навчання, засобом розвитку комунікативних здібностей студента. Рольова гра є засобом емоційної зацікавленості, мотивації навчальної діяльності. Рольова гра виступає активним способом навчання практичного володіння українською мовою як іноземною. Рольова гра допомагає подолати мовні бар'єри студентів, значно підвищує обсяг їх мовленнєвої практики. Гра розвиває спостережливість, вчить робити висновки, зіставляти окремі факти. Рольова гра вимагає від студентів прийняття конкретних рішень у проблемній ситуації в межах ролі. Рольові ігри складаються з певної кількості завдань, в якій основна мета — прийти до згоди або знайти взаємодію з партнером. У рольових

іграх обов'язково формуються соціально-рольові відносини учасників. Від студентів вимагається не тільки вирішити поставлене завдання, але й правильно програти свою соціальну роль. Наприклад, ситуативно-рольові ігри, які використовують у навчанні: «В ресторані», «Вибачте, як пройти до..», «В магазині», «На пошті», «Біля вокзальної каси», «Ходімо у кіно» та інші).

Висновки. Узагальнюючи, можна сказати, що впровадження інноваційних методів значно поліпшує якість презентації навчального матеріалу та ефективність його засвоєння студентами, збагачує зміст освітнього процесу, підвищує мотивацію до вивчення української мови, створює умови для більш тісної співпраці між викладачами і студентами.

На даному етапі продовжують з'являтися нові інноваційні техніки у викладанні української мови як іноземної. Це вказує на значну перспективу подальшого наукового дослідження в сфері пошуку та застосування ефективних інноваційних підходів при вивченні української мови як іноземної.

Список літератури

1. Арутюнов А. Р. Игровые задания на уроках русского языка : Книга для преподавателя / А. Р. Арутюнов. — М. : Русский язык, 1984. — 215 с.
2. Біляєв О. М. Методика вивчення української мови / О. М. Біляєв. — Київ, 1987, С. 54—63.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології / І. М. Дичківська. — К. : Академвидав, 2004. — 352 с.
4. Інтерактивні технології навчання / [авт.-упор. І. І. Дівакова]. — Тернопіль : Мандрівець, 2009. — С. 23—27.
5. Кашлев С. С. Технология интерактивного обучения / С. С. Кашлев. — Минск: Белорусский верасень, 2005. — 220 с.
6. Коваль Г. Методика викладання української мови. Рекомендації до виконання науково-дослідної тематики : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Г. Коваль, Т. Суржук. — Тернопіль, 1993. — 368 с.
7. Кочан І. М. Контрольні завдання з методики викладання української мови / І. М. Кочан. — Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. — 59 с.
8. Сидоренко В. Х. Теоретичні та технологічні основи професійно-педагогічного спілкування : методичні рекомендації / В. Х. Сидоренко. — К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. — 50 с.
9. Соколова С. В. Методика формування граматичної компетенції з української мови як іноземної : навчально-методичний посібник / С. В. Соколова; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, НПУ імені М. П. Драгоманова, Ін-т укр. філології. — К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. — 122 с.
10. Українська мова як іноземна : проблеми методики викладання : Зб. матеріалів Міжнародної наук. конф. (Ялта, вересень 1993) / Ігор Остах (уклад.). — Львів : Каменяр, 1994. — 143 с.
11. Українська мова : Енциклопедія / Редкол. : Русанівський В. М., Тараненко О. О., Зяблюк М. П. та ін. — К. : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. — 824 с.

Чернова А.В. Инновационные подходы при обучении украинскому языку как иностранному // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации» – 2012. – Т.25 (64). – № 1. Часть 2. 318-322.

В статье рассмотрены эффективные инновационные подходы при обучении украинскому языку как иностранному в высшей школе. Поданы специальные учебные техники и приемы, чтобы оптимально подобрать тот или иной метод преподавания украинского языка как иностранного, учитывая уровень знаний, потребностей, интересов студентов.

Ключевые слова: методика, инновационные технологии, украинский язык, обучение.

Chernova A. Innovative approaches in teaching ukrainian as a foreign language // Uchenye zapiski Tavricheskogo Natsionalnogo Universiteta im. V.I. Vernadskogo. Series «Filology. Social communications». – 2012. – V.25 (64). – № 1. Part 2. – P. 318-322.

The article deals with the effective and innovative approaches in teaching Ukrainian as a foreign language in high school. The special educational techniques and ways for optimally choosing a particular method of teaching Ukrainian as a foreign language, taking into account the knowledge, needs, interests of students, are given.

Key words: methodics, innovative technology, Ukrainian language, education.

Поступила до редакції 24.03.2012 р.